

Posudek vedoucího práce

Daniela KLVAŇOVÁ, *Vdovy na výměnku na konci 18. a v první polovině 19. století na příkladu panství Chrast*, Ústav historických věd FF UPCE, Pardubice 2022.

Diplomová práce D. Klvaňové s názvem *Vdovy na výměnku na konci 18. a v první polovině 19. století na příkladu panství Chrast* je zajímavou historickodemografickou studií, která se zaměřuje na sociální zabezpečení vdov žijících na výměnku především v první polovině 19. století. Autorka svůj výzkum postavila na zpracování pozemkových knih uložených ve fondu Velkostatek Chrast, doplňkově pak matriční evidence Farního úřadu Chrast. Zvolenou metodou se jí stala především jmenná excerptce dat, která byla s ohledem na charakter práce a časové možnosti nejlepším východiskem.

Autorka rozdělila práci kromě úvodu a závěru do deseti základních celků. Úvodní pasáže jsou věnovány pramenné základně, dějinám lokality a výzkumu historické rodiny s důrazem na otázku vdovství. Tyto kapitoly jsou velmi podrobné a dokládají hluboký vhled do zkoumané problematiky. Následující kapitoly jsou již věnovány samotnému historickodemografickému výzkumu orientovanému na otázku výměnku na konci 18. a v první polovině 19. století. Na základě výzkumu 29 pozemkových knih a doplňkově i církevních matrik vytvořila autorka rozsáhlou databázi, která jí umožnila studovat dosud opomíjené aspekty sociálního zabezpečení na českém venkově. Pozornost věnovala nejen demografické, ale i sociální rovině problému.

Výzkum, který D. Klvaňová ve své práci prezentuje, je doplněn velmi erudovaným výkladem, jež čtenáři předkládá zásadní poznatky o životě vdovců a vdov na výměnku. Za obzvláště zdařilé považují pasáže týkající se obsahu výměnku pro manželský pár, samotnou vdovu, či ženu, která se stala vdovou až jako výměnkářka. Rozdíly v obsahu vymíněných benefitů byly značné a zde je nutné říci, že autorka nemá v českém prostředí dostatečný srovnávací materiál.

Prezentovaný výzkum je doplněn vhodnými grafickými vyobrazeními, v několika případech bych však uvítala doplnění dílčích i celkových počtů, které by čtenáři umožnily udělat si komplexnější obraz. Stejně tak by bylo vhodné vztahovat uvedené údaje o počtu/podílu výměnků u jednotlivých sociálních kategorií k celkovému počtu/podílu představitelů daných kategorií. To je problém hlavně u Tabulky 11b (s. 66), která tato data postrádá a v následné interpretaci tak mohlo dojít ke zkreslení.

Jazyková úroveň odpovídá pracím tohoto typu, drobné prohřešky jsou ještě v únosné míře. V případě přepisu pramenů není jasné, zda se chyby vyskytovaly již v originále (chybí sic!), nebo k nim došlo při přepisu. Autorka se na některých místech v poznámkovém aparátu poněkud prala s normou ČČH a vzhledem k používání zkratk bych očekávala jejich seznam, ten však v práci chybí (seznam tabulek je pak nevhodně uveden jako příloha). Uvítala bych rovněž podrobnější citaci matričních knih, aby bylo na první pohled jasné časové vymezení knihy a její typ. I přes ulehčení, které nám poskytuje digitální zpřístupnění matriční knihy přes online proklik, kde si v případě potřeby čtenář může ověřit potřebné informace, by měla i nadále zůstat obvyklá forma citace se všemi náležitostmi.

Předkládaná kvalifikační práce, jejímuž sepsání předcházela až „mravenčí“ pramenný výzkum, splňuje požadavky na diplomovou práci, kterou velmi ráda **doporučuji k obhajobě**. Vzhledem k výše uvedenému doporučuji **hodnocení výborně mínus (B)**.

V Přelouči, dne 3. ledna 2023

Mgr. Šárka Nekvapil Jirásková, Ph.D.